ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Հայրենիք շաբաթ օրերը կը հրատարակուի : Տարեկան բաժանորդագինն է Պօլսոյ համար երեք , իսկ գաւառաց համար երեք ու կէս արծաթ մէճիտ կանխիկ : Ծանուցման տողը երկու դրուշ է :

Խմբագրութեան ուղղեալ նամակ եւ ջը տրուիր :
Լրագրոյս վերաբերեալ ո եւ է գիր պետք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Մ· Ե· Մելիք-եան Բիզա փաղա խան թիւ 3:

ԹԻՒ 617 ՏԱՐԻ Ժ.Ա· ՇԱԲԱԹ 1880 ՅՈՒԼԻՍ 12

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ազգային ժողովոյ 1880 ամի առաջին նիստը գումարեցաւ երէկ ի Մայր եկեղեցի ընդ առաջամեայ նախագահութեամբ Գեր. Իզմիրլեան Սրբազանի :

Ս. Պատրիարք Հայրը երկտող մը դրելով առ Դեր. Իզմիրլեան , իւր անձին տկարութիւնը կը յայտներ և կը խնդրէր որ ժողովին նախագահէ . իսկ երեսփոխանները կը յորդորէր որ չը յուսահատին Ազգին վիճակին վրայ , այլ յԱստուած ապաստանին : Ն· Սրբազնութիւնը կը յայտներ նաև թէ մէկ տարիէ ի վեր իւր անձին առողջութիւնը չկրնալով դարմանել , և մանաւանդ կողմանէ Ազգ· Պատրիարքարան չկրնալով իջնել ի՛նչպէս կարելի կը լինէր Ազգին գործերը տնօրինել , Ա յս կէտը երեսփոխանաց ուշադրութեանը կը ներկայացնէր լաւ իմաստասիրելու համար :

Նախագահ Սրբազան Ս. Պատրիարք Հօր սոյն երկտողը ընթեռնէ վերջը առ ժամեայ դիւան հրաւիրեց Մայր դիւանի կազմութեան ձեռնարկելու համար : Ըստ այժմ քուէարկութիւն կատարուելով , Սերվիչէն էֆ. Ա. ատենապետ , Բարութիւն էֆ. Մերեէմ-Խուլի Բ. ատենապետ և Միքայէլ էֆ. Մամիկոնեան Գ. ատենապետ ընտրուեցան :

Իսկ Ատենադպրի պաշտօնին համար Ռէթէոս էֆ. Պէրպէռեան և Մ. Ե. Մելիքեան հաւասար քուէ ըստանալով , ըստ ներքին կանոնադրութեան կրտսերագոյնը՝ Պէրպէռեան էֆ. Ա. ատենադպիր անուանեցաւ . Միհրան էֆ. Զօպանեան ալ Գ. ատենադպիր ընտրուեցաւ :

Մայրաքաղաքիս վանեցի պանդուխտ հասարակութեան կողմանէ բաղմաստորագիր աղերսագիր մը մատուցուեցաւ ժողովին որ վանայ ժողովրդեան սովուն երեսէն կրած ահաւոր չարիքները նկարագրելէ վերջը հարստահարութեանց հետզհետէ բազմանալը և ժողովուրդը առաջնէն աւելի վշտաչարչար վիճակի մը մատնուիլը կը յայտներ և կը խնդրէր որ մինչև ցարդ ի գործ դրուած միջոցներուն արդեանցը չըսպասելով այլ և այ , նոր , ազդու և վրկարար միջոց մը տնօրինուի իրաց ցաւալի վիճակին առաջն առնելու համար : Ժողովը սոյն աղերսագիրը Ս. Պատրիարք Հօր յղեց ի պարտուպատշաճ տնօրէնութիւն իրրև Ն· Սրբազնութեան վերաբերեալ խնդիր :

Ատեանը փակեցաւ 8 օրէն գումարելու որոշմամբ :

Վանէն Խրիմեան սրբազանի կողմանէ Ազգ· Պատրիարքարան ղրկուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ ապատակ քիւրտեր ամիս մ'առաջ վանայ եօթն գիւղօրէից վրայ յարձակելով 1200 ոչխար և 300 եզ ու կով յափշտակեր տարեր են : Այս երկրորդ անգամն է որ յիշեալ գիւղերը աւարառութեան կենթարկին . վասն զի անցեալ տարի ալ կողոպտուած էին :

Ս. Պատրիարք Հայրը սոյն հեռագիրը Բ. Դրան և կայսերական պալատը հաղորդեց :

Հալէպ գտնուող 107 Սասունցիներու կողմանէ Ազգ· Պատրիարքարան ղրկուած հանրագիր մը Տիգրանակերտէն Հալէպ աքսորեալ քիւրտ Պէյերուն դէմ կը դանգատի , որ քանի մը տարիներ առաջ հարիւրաւոր ճրագներ մարած և խեղճ ազգայնոց անլուր չարիքներ հասուցեր են , և այժմ կաչխատին եղեր վերստին ի Տիգրանակերտ վերադառնալու :

Սասունցի ազգայինք կը խնդրեն որ այս չարագործայ վերադարձն արգիլելու համար Ս. Պատրիարք Հայրը հարկ եղած միջամտութիւնն ընէ :

Աղերսարկուք խնդրագիրը մ'ալ մայրաքաղաքիս անգղիական դեսպանին ուղղեր են :

Ս. Պատրիարք Հայրը սոյն հանրագիրը Բ. Դրան և կայսերական պալատն հաղորդեց :

Տիգրանակերտի գաւառը բոլորովին անխնամ և թափուր վիճակի մէջ մնացած ըլլալով , Ազգ· վարչութիւնը ըստ խնդրանաց Տիգրանակերտի հասարակութեան հեռագրեց եդեսիոյ Առաջնորդ Դեր. Տ. Խորէն Սրբազանի որ եդեսիոյ և Տիգրանակերտի գաւառները մէկտեղ կառավարէ առ այժմ մինչև ցնոր տնօրէնութիւն :

Լիմ անապատի միաբանութիւնը հանրագիր մ'ուղղած լինելով առ վարչութիւնն որով իւրեանց վանահայր Արժ. Պօղոս վարդապետի եպիսկոպոսական վկայագիր տրուիլը կը խնդրէ , վարչութիւնը Պօղոս վարդապետի արժանաւորութեան մասին Խրիմեան սրբազանէն հեռագրաբաց գաւառութիւն խնդրել որոշեց :

Եդեսիոյ Առաջնորդ Դեր. Տ. Խորէն սրբազանի կողմանէ ի Պատրիարքարան զրկուած հեռագիր մ'ալ կը ծանուցանէ թէ Մատէնի կառավարչէն Սէվերեկի գայմագամին տրուած հրամանի մը համեմատ Սէվերեկի ներկարարներէն տուրք պահանջուելով որ մինչև ցարդ սովորութիւն չէ եղեր , ներկարարներուն խանութները բանի գոցեր և խեղճերը փողոց թափեր են անօգնական : Խորէն սրբազան անմիջական դարմանի խնդրեր է :

Արժ. Տ. Պետրոս վարդապետ ներկարեան Սուչօվայի երկու վանօրէից տեսչութիւնը խնդրած ըլլալով , Ս. Պատրիարք Հայրը վանօրէից խորհրդոյ նկատողութեանը յանձներ է :

Արշնի Գաւառական ժողովը վանահօր ծերութիւնը և անկարողութիւնը յայտնելով խնդրեր է Պատրիարքարանէն որ տեղւոյն եկեղեցական մը կարգուի որ կարող ըլլայ միանգամայն առաջնորդական պաշտօն վարելու :

Գեր . Մեսրոպ եպիսկոպոս իւր առ Բ . Դուռն ղրկած ցանկէն դուրս չատ մը գոյքեր պահանջած լինելով , Պատրիարքարանը բողոք բարձաւ յիշեալ եկեղեցականին դէմ առ Բ . Դուռն և անոր անմիջապէս Պօլիս բերուիլը պահանջեց :

Անգղիական դեսպան Պ . Կօշէն շաբաթ օր Ս. Պատրիարք Հօր այցելութեան երթալով ի Դանտիլլի երեք ժամու չափ տեսակցութիւն մ'ունեցաւ կարևոր խնդիրներու վրայ :

Սերաստիոյ Մէհմէտ Ալի անուն բռնաւորին չարագործութիւնները հետզհետէ կը բազմանան :

Մեծաւ մասամբ տաճիկ հասարակութեան կողմանէ առ Պատրիարքարան ղրկուած հանրագիր մը դառնապէս կը դանգատի այս անձին դէմ որ ժողովրդեան սեփականութիւնն եղած հողերը դաղթականաց կը սահմանէ և երբ ժողովուրդը բողոք կը բառնայ կառավարութեան , Մէհմէտ Ալի ժողովականի աթոռ ունենալով բողոքարկուները կը նախատէ , կը հայհոյէ և մինչև իսկ արձակ հարձակ կը դանակոծէ եղեր ժողովարանին մէջ :

Այս անձը երբ Օսմ· խորհրդարանի երեսփոխան էր երկու տարի առաջ , Սերաստիոյ հասարակութիւնք Հայ և Տաճիկ Մէհմէտ Ալիի ի Սերաստիա վերադարձն արգիլելու համար շատ աշխատեցան . սակայն դրժարդաբար չը յաջողեցան , որով երկիրը յիշեալին չարիքներէն չկրցաւ ազատիլ :

Ս. Պատրիարք Հայրը սոյն հանրագիրը Բ. Դրան հաղորդեց :

Թօփ-դաբուի Թաղ· խորհրդոյ և Հոգաբարձութեան միջև ծագած խնդրոյ մը վրայ մեզ ղրկուած նամակ մը յայտնած թուով պիտի հրատարակեմք , որուն մէջ ակն յայտնի պիտի երևի Թաղ· խորհրդոյ ըմբոստութիւնը և վարժարանին նկատմամբ տածած թշնամական ոգին :

Մեր գաւառաբնակ բաժանորդներէն ոմանք հակառակ իրենց եղած կրկին և երեքկին աղդարարութեանց տակաւին պարտքերնին չեն ուզած հատուցանել մեզ :

Ա յս կարգէն են Արապկերի աղդա[illegible] եկեղեցական մը , զորս յանկանէ անուանէ պիտի պարտաւորիմք հրատարակել եթէ դարձեալ իրենց բաժանորդագինը վճարելու հաճութիւնը չունենան :

Խրիմեան Սրբազանէն յուլիս 7 թուով զրկուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ հունձքերը լաւ են , սակայն յաղողութեամբ ձեռք բերելն երկիւղ կայ . նոյնպէս Ծանձնաժողովէն ղրկուեր 300 կով թէև ժողովրդեան բաշխուած է , սակայն արդէն ծանօթ պատճառներուն համար ժողովրդեան ձեռքը հնալուն երկիւղներ կան :

Ե. Պարոնեան էֆէնտիի խմբագրութեամբ և Ս. Ղ. Պարտիզպանեան էֆ. ի հրատարակչութեամբ յառաջիկայ շաբթուընէ սկսեալ զաւեշտական տետր մը պիտի հրատարակուի , որոյ նպատակն է Պօլսոյ թաղերու ժողովրդեան բարքն ու նկարագիրը քննել և մոլութիւնները հարուածել :

Տարակոյս չունինք որ այսպիսի օգտակար գործ մը ազգին քաջալերութեանը պիտի արժանանայ :

Պէրպէռեան վարժարանի ուսանողաց մրցանակաբաշխութեան հանդէսը պիտի կատարուի վաղը յիշեալ վարժարանին մէջ ի ժամ 6½ :

Գուրգէնեան վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսն ալ պիտի կատարուի վաղը Օրթագիւղի Թաղրոնին մէջ ի ժամ 6½ :

ԴՊՐՈՑ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՃԻՆ

«Ժողովո՛ւրդ, ժողովո՛ւրդ, զարթի՛ր վերջապէս, կը գոչէր «Աւետ աւետեաց» հեղինակն, յոտս կացի՛ք ըստ բուկնե՛ր, խորտակեցի՛ք ձեր երկաթներ, մի համբերի՛ք այլ ևս որ երկար առեն մարդկային ազդի անունն ձ՛ղմով անարդուի, հաւղի՛ք որ օր մը ձեր իրենց կտակած երկաթներուն ներքև սպաննուած ձեր որդիքն ըսեն, «մեր հայրերն հռովմայեցի գերիներէն աւելի վատ են եղեր, Սպարտացի մը չէ հանդիպեր իրենց մէջ»։ Ա՛յս այսպէս պիտի ըլլայ, բնաւ չի տարակուսինք և այլ ևս մեզ ի՞նչ կը մնայ ընել, բայց եթէ սակաւ ինչ հող նետել այս անիծեալ և փտեալ սերունդին վրայ» — կըսէր անմահ Լամընե։

Բայց մենք այսպէս չենք ըսեր, մենք ժողովուրդն ոչ անխոհեմ միջոցներու կը գրգռենք և ոչ արդի սերունդն անիծեալ և փտեալ կը կոչենք։

Մեր նշանաբանը պարզ է, մեր յեղաշրջումն դպրոցէն պիտի սկսի և դպրոցով պիտի նուիրագործուի։ Թո՛ղ դպրոցներն բարդաւաճին, թո՛ղ ընթերցանութիւնը տարածուի, թո՛ղ ժողովուրդը գիտնայ իւր մարդկային կոչումն. թո՛ղ նա հարուստ ըլլայ և ի մի վայր ամփոփուի, թո՛ղ համոզուի թէ մինչև որ իւր պարտքը չի կատարէ, բնութեան դէմ է իրաւունք պահանջելն, թո՛ղ գիտնայ թէ իրաւունքը յետ Աստուծոյ պէտք է պաշտել, այն առեն ստրկութեան չղթաներն ինքնին կը քայքային ինքնին կը փշրուին։

Աշխարհի մէջ չարիքներ կան ուսկից բարիք կը ծնին։

Հայաստանի սոճը յայտնի է. չարիք մ՚էր մեր հայրենեաց, բայց այս չարիքն դուրս եկաւ որ Հայը ցցուց աշխարհի թէ ինքն որչափ ալ դառն վիճակի մէջ գտնուի, բայց դարձեալ անտարբեր չէ և չի կրնար ըլլալ իւր համարիւն եղբարց տառապանաց։

Հայոց քսակէն քան հաղար ոսկւոյ մօտ գումար մ՚ելաւ իւր տառապեալ եղբարքը սովատանջ մեռնելէ փրկելու համար, տարակոյս չի կայ որ վերջին աղետալի սովին ևրեսէն մէկ երկու հազար Հայ գուցէ կորուսինք, բայց դեթ այս մխիթարութիւնն կրնանք ունենալ որ բոլորովին անտարբեր չի գտնուեցանք մեր եղբարց դառն վիճակին, մինչդեռ ուրիշ ազգեր որք աւելին ընելու թէ պարտք ունէին և թէ ձեռնհասութիւն, չըրին կամ չկրցին ընել և այսօր Հայաստանի մէջ թէ Թուրքը թէ Քուրդը թէ Ասորին և թէ Քաղդէացին, Յոյնն և Հռովմէականն պատկառով կը խօսին Հայոց մարդասիրութեան վրայ հակառակ իրենց ակնկալութեան։

Մանաւանդ այս օգուտն ունեցանք որ Հայաստանցի Հայը փոքր ինչ ուղեւորեցաւ տեսնելով որ ցինքը մտածող մ՚ունի, այդ մտածողն ամբողջ ժողովուրդն է, Հայ ազգութիւնն է։

Ձիգ մ՚ալ թափել պէտք է մեր դպրոցներուն համար, ժողովրդային չարժումն մեծ արդիւնքներ ի վեր ածէ, քանի որ ժողովուրդ մը կ՚ըզգայ իւր գոյութիւնն, և ապագայ մը ձեռք ձգելու կը նկրտի պէտք չէ յուսահատիլ այդ ժողովրդեան։

Նորագարթ ժողովուրդները իբր մանուկ տեղէն և դեռահաս, միշտ գայթ ի գայթ կը քայլեն. բնութեան անյեղլի օրէնքն է այս, բայց երբ կ՚սկսի խելահաս դառնալ և անձնաճանաչութեան ձգտիլ, այն առեն մտրակելու է զայն որ ընթանայ դէպ ի առաջ։

Մինչև ցարդ ինչ որ ըրինք, անցած գնացած բան է, պէտք չէ անցեալն ափսոսալով դոհ ըլլալ, անցեալն անցաւ, պէտք է ներկայն ափսոսանք ապագային ցաւինք որ ներկայի ժանուկը ներկայի արդիւնքը պիտի ըլլայ։

Ապագայի խնդիրն իբրև մագնիս մեր բոլոր խորհուրդներն մեր նպատակներն և մեր ձգտումներն միշտ դէպի իրեն պէտք է քաշէ, որպէսզի մեր ուղղութիւնն ալ ըստ այնմ համակերպի։

Միշտ տալու ենք ժողովրդին սըրտին մէջ, արիւն տալու ենք ժողովրդեան երակներուն մէջ, լոյս տալու ենք նորա մտքին մէջ և ի վեր քան զամենայն ազգային զգացում տալու ենք ժողովրդեան ամեն դասակարդին մէջ։ Ժողովուրդն հարստացնելու աշխատելու ենք, զի այն ժողովուրդն որ հարուստ է, իւր արիւնծիծ թշնամին իսկ կը պատկառի անկից։

Միշտ մեր քարոզն ըլլալու է ժողովրդեան ուսուցանել ինքնապաշտպանութիւն, զի ոչ օք առաւել խըղճամօք զբեղ պաշտպանէ քան քո անձն։ Ժողովրդեան պէտք է ուսուցանել ինքնօգնութիւն, զի ոչ օք առաւել մշտնջեն օգնութիւն կուտայ քեզ քան քո անձն։

Տառապեալ և վշտահար Հրէայք որ Մեսիայի գալստեան ապաստեղով կը հարցնէին Քրիստոսի թէ «Աստուծոյ թագաւորութիւնը ե՞րբ պիտի գայ» — «Արքայութիւն Աստուծոյ ի ներքս ի ձեզ է» պատասխանեց Քրիստոս։

Մեր փրկութեան միջոցներն ալ պէտք է մեր մէջ փնտռենք. և այժմանք մեր ներքին բարգաւաճման, ժողովրդեան նիւթական բարոյական և մտաւոր զարգացումն միշտ մեզ նըպատակէտ ընտրելով։

Ասկից առաջ երբ Հայը իւր անձուկ սահմանին մէջ կ՚ապրէր կամ թէ ուրիշ բառով ըսենք, երբ մենք մեր եկեղեցւոյն մէջ միայն կ՚ապրէինք իբրև կրօնական հասարակութիւն գուցէ՝ ներելի ըլլար մեզ յայնժամ մեր փձուն խնդիրներով զբաղիլն մեր տգայական վէճերն մեր «բլաղոդէ» հանդէսներն, բայց երկու տարիէ ի վեր իրերն փոխուած են բոլորովին, երկու տարիէ ի վեր չնորհիւ Պերլինի Սէադաժողովին 61 դիւյօդուածոյն Հայը քաղաքական աղդ մը դառնալու կոչումն առած և Հայկական խնդիրն քաղաքական խնդիր մ՚եղած է։ Արդ քանի որ այս այսպէս է, քանի որ մեր եկեղեցական և ազգային ցեղական հանգամանքներն արդիլած են դեթ այժմ այլոց մեծ ազգաց հետ ցեղակցութիւն և խնամութիւն ունենալ, մեզ ուրիշ միջոց չի մնար բայց եթէ մենք մեր փրկութիւնն մեր ձեռօք յարդարել. և այս ալ գլխաւորապէս մեր դպրոցներուն ոյժ տալով պիտի ըլլայ. զի այսօր մեր ամեն չարժումներն ամեն ձգտումներն իրենց արձագանգն ունին Եւրոպիոյ առջև։

Խ. Ե. Ս.

26 Մարտայ 4371

Ափիոն Գարահիսարէն մեզ գըրուած նամակէ մը հետևեալը կը քաղեմք։

«Մարախը սպառեց բոլոր բերքերը՝ որք ուրիշ տարիներէ աւելի առատ էին. Գարահիսարու և շրջակայ գիւղօրէից վիճակը շատ վատթարացած է, այժմէն ամեն բանի կարօտութիւնը կ՚զգացուի, ձմեռուան եղանակին մէջ Աստուած ողորմի։

«Մեծ. Ստեփան էֆէնտի Ներսէեան, Աւետիս էֆ Արևեան, Գէորգ էֆ. Աղաբեկեան, Յակոբ էֆ. Մուրատեան, Յարութիւն էֆ. Գալուստեան, Նաղարէթ էֆ. Բիւրքճեան ուսումնադէտ և ազգասէր անձինք, որոնք կառավարութեան մեծ ժողովոյ իսկ անդամ են, ազգային Սահակեան վարժարանի յարատևութեան և բարեկարգ ընթացից հոգն ստանձնեցին 3 տարուան համար. սոյն յառաջադիմասէր տեարք, որք նշանաւոր են քաղաքիս մէջ իրաքանչիւրը իւրեանց տաղանդովն և հայրենասիրութեամբ, կը յուսադրեն զժողովուրդն՝ որ մեծ յիշատակներ պիտի նուիրեն ազգին՝ և վարժատան յարատևութեամբն և արդիւնաւորութեամբն իրենց անունն ալ աւելի պիտի փառաւորեն. արդարև պզտիկ գործ չէ մէկ մտաւ եկամուտ չունեցող և տարին 30 հազար դահեկանի չափ ծախք ընող մի վարժատան գլուխը անցնիլ. մանաւանդ այնպիսի ժամանակի մը մէջ յորում ամեն ձախորդութիւնք ազգայնոց վրայ կը ծանրանան, սակայն յիշեալ մեծ. տերոյ հաստատամտութիւնն և փորձեալ անվհատութիւն կ՚երաշխաւորէ դարձեալ վարժատան յարատևութիւնը»։

Փէօթահեայէն հետևեալ սպանութիւնը կը գրեն մեզ։

. . . Էփէտ

Քաղաքիս ազգայիններէն Պալէնց Գրիգորեան կարապետ անուն բարեհասակ և աչխոյժ երիտասարդն երկու ամիս յառաջ այն է յերկրորդ աւուր Զատկի Բէօթահեայէն տան ու երեք ժամ հեռու գտնուող Ալթուն Թաշի գիւղերէն Էյէճէ անուն գիւղակն երթալով կ՚կորսուի։ Քանի աւուր չափ յետոյ իր ազգականներէն մէկն՝ նոյն գիւղն երթալով ո՛չ հոն և ո՛չ այլուր յիշեալը չգտնալուն համար խուզարկելով Էյէճէ գիւղին 2 ժամու մօտ նեղ և մացառուտ ձորակի մը մէջ անարևութանալը կ՚ստուգէ առանց սակայն և ոչ մի հետք գտնալու։ Եղելութիւնը Բէօթահիոյ կառավարութեան իմաց տրուած և իսկոյն չորս ղինուոր ուղարկուելով անոնք և գիւղացիք ևս կորուսելոյն վրայով բան մը չկրցան իմանալ։ Վերջը տեղոյս ոստիկանութեան պաշտօնակալներէն միւլազիմ Ապտուլլահ էֆէնտին ղրկուելով որ ճարպիկ և հնարագէտ անձ մի է, սա կ՚յաջողի ձերբակալել երեք չարագործ գիւղացիները որոց տուներն ալ կոխելով, կորուսեալ երիտասարդին գօտին հրացանը և վեցհարուածեանն ալ կ՚գտնէ և խոստովանել տալով ոճրին հանգամանքները, այն է յիշեալ վատաբաղդ երիտասարդը չորս անգամ գնդակով զարնելէ ետքը ճգնաժամուն մէջ փողոտելնին և դիակն ուր թողլնին ևլն. ուստի տեղեկագիր մը կ՚ուղղէ իսկոյն առ Սալիհ էֆէնտի ընդհանուր դատախազն փոխանորդն տեղւոյս, և դիակն ալ զոր ոճրագործներուն թաղած տեղէն իրենց ձեռքով փորել հանել տուած էր, քննելով, գիւղի միւտիրին կ՚յանձնէ այս ճիւաղները և ինք գհետ կը պնդի սոյն աւազակներու պարագլխին որ յառաջագոյն խոյս տուած էր այն կողմերէ։

Սպանեալին դիակը քառասուն օր յետոյ Յունիս 4 ի կիրակէին անտուկի մէջ ամփոփուած բերուեցաւ Բէօթահեա՝ ի դերեզմանատուն Հայոց, ուր քաղաքիս բժիշկ Տօքթէօր Մէհէմէթ Լուիճին՝ ի տես բազմայ զննելով գարշաբոյր դիակը, ի յայտնական գնդակներուն վիրաբերաններն ի թևին ի թիկնամէջն և երկուսն ի կռնակին վերեւը. իսկ պարանոցն ալ ցվերջակողմն խոչափողին կտրեալ կայր։ Դիակը թէպետ գլխոյն կողմէ ապականած քիթն ու շրկունքները մաշած աներևութացած էին, սակայն մարմինն՝ որ չթափիկը և բաճկոնն անդրավարտիքն ու սռնապանները վրան ունենալով հողէն պատըսպարուած ըլլալուն համար ամբողջ պահուած էր, և ձեռքերն ու բազուկները՝ որով այս բարբարոս յեղճակներու դաչոյնին տակ ի զուր մաքառեալ եռքն գալարեր էր կորցեալ պարանոցին չուրջը, դեռ յայտնի կ՚ցուցընէին նշաններն ու սպիները այն վերքերուն՝ զոր առած էր երկու տարի առաջ նոյն ճամբուն վրայ ուրիշ երկու աւազակներէ կողոպտուած միջոցին։ Թաղումը խիստ տխուր եղաւ. Ժողովրդեան խուռն բազմութիւն հանդերձ իւր հոգևոր դլխով ի դերեզմանատուն փութացին, սպանեալին մերձաւորացն ու բարեկամացը մանաւանդ իր ծերունի հօրը և սիրելի հարազատին ու աներոջը ողորմ լացեր ու ծրտանուչ հեկեկանք նկարագրել կարելի չէ. համայն յուղարկ բազմութիւնն արտօսր ի դէմս փղձուկ ի սիրտ առանդեցին ի հողոյ հանգիստ այս բազմաչարչար նահատակին մարմինը որ իրօք արեան մէջ մկրտուած երկնաւոր նահատակին կ՚հետեւէր, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ սըրբազան արարողութիւնն երբէք այն աստիճան սրտազդեցիկ ցուցած չէր իր վեհութիւնը, երբ «Դ՚ր՚ձ անձն իմ» երգուեցաւ ամենուն աչկունք նորէն լցան և արտերն դող ելան, անդ ի տապանին և եթ ուներ հանգչել խողխողեալ զոհը և կը կոչուեր երթալ վեհագոյն և յաւիտենական դատաւորին առջև միայն բողոքելու։

Տեղւոյս կառավարութիւնն ու եղեռնագատ ատեանը որոյ արդարասիրութեան վրայ տարակոյս չունենալով կը խոստանամք դատին վախճանն ու եղեռնագործներու կրելիք պատիժըն ալ հաղորդել ի հրատարակութիւն, արդէն ամենայն ուշադրութեամբ և օրինաւորութեամբ ձեռնարկած է դատին, ոճրագործներուն փախստական պարագլուխը բռնուած է. Ապտուլլահ էֆէնտին որ ետևէն պնդելով մինչև Զմիւռնիոյ կուսակալութեան Թիրէ գիւղաքաղաքը դացած էր հոն նորա ապաստանած տունը պաշարելով ձերբակալած և քանի մ՚օր առաջ Բէօթահեա բերած է ի զարմանս և ի գոհունակութիւն ամենուն, ոճրագործք հարցաքննուելով խոստովանած են թէ իրենց զոհը կողոպտելէ վերջ երբ տեսան որ խիստ շատ աղաչեց ու պաղատեցաւ որ զինք չսպաննեն՝ թող տուին, այլ ձին բռնած իրենց քովերնէն զատուելու միջոցին ետևէն հրացէններն պարպելնին և երբ բառաչելով դետնի վրայ կ՚թաւալէր երթալ մորթելնին իրարու կ՚նետեն, ուր ձին ալ ձրնելով դերկոսին թաղած էին։

Սայն եղերական թատեր հեղինակները ուր ուրեմն արդարութեան ձեռքն իյնալը պարտք կ՚դնէ մեզ չնորհակալեօք հանդերձ խոստովանել որ Ապտուլլահ էֆէնտին այս դէպքին մէջ ալ հաստատած է թէ ինք իւր պարտականութեանցը ճիշդ և ոստիկանութեան գործոց քաջահմուտ պաշտօնակալ մ՚ է, և ստուգիւ պատիւ կ՚բերէ տեղւոյս ոստիկանութեան խմբին, մեզ կ՚փափաքիմք և կ՚յուսամք որ այսպիսեաց արժանիքն գնահատուին և անձնուիրութիւնքն պահպանուին՝ ի խրախոյս իւր և յօրինակ այլոց և ուրախ եմք լսելով որ արդէն Գեր. Առաջնորդ Տ. Հայրն ալ փութալով ազգին կողմէ Ապտուլլահ էֆէնտիին համար գոհունակութիւն յայտնել առ վսեմ. Մութասարըֆ Պէյ քաղաքիս աղաչեր է զնորին վսեմութիւն որպէս զի սոյն քաջարի անձին զինուորական աստիճանը ըստ արժանւոյն բարձրացուի և մտադիր ալ է եղեր ազգին հանրագրովն որպէս նորին վսեմութենէն նոյնպէս մեր Ազգ. Պաշտիարքարանէն ալ խնդրելու որպէս զի յայտ իւր կարևոր միջնորդութիւնը չպլանայ։

Խնդրելով Մեծ. Խմբագիր Տէր որ սիրելի Հայրենիքիդ մէջ հաճիք հիւրընկալել սոյնը,

Եմ անձնուէրդ միշտ
Նշան Գ. Դպէրեան

1880 Յունիս 22
Կուտինա

«Ո՞ՂՋան ասա սէրեցան, եւ արդ ինանդն ո՞ւր են»։

Խմբագիր.

Այսպէս ըսաւ մեր Փրկիչը, երբ տասն ախտաւորները բժշկեց, և անոնցմէ միայն մին ետ դարձաւ չնորհակալութիւն յայտնելու։ Ասկէ կը տովրինք թէ բոլոր նուիրատուք և երախտաւորք իրաւունք ունին սպասելու որ չնորհակալութիւն ընդունին այն անձանցմէ որոնց նպաստած են նիւթապէս և բարոյապէս։ Ուստի ես ալ ներկայիս իմ չնորհակալութիւնս կը յայտնեմ բոլոր անոնց որոնք մարդասիրաբար օգնեցին այն կարօտեալոց, որ տարածուած կային աս երկրին շատ կողմերը և մեր հայրենի գաւառները։ Այն թշուառութիւններէն գիւզս ազատ չի մնայ որ յառաջ եկան անցեալ տարւոյ երաշտութեան պատճառաւ վարուցանի անյաջողութենէն՝ տովորականէն երկար ձմրան սաստկութենէն՝ թղթոց և մետաղեայ դրամոց բարձրումէն, տեղական իշխանութեանց եղծումներէն և աւելին չերբեղայ և մուհաճիրայ աւազակութիւններէն, որք ամէն կողմ վախ ու սարսափ ազդեցին, գիւղացի ժողովուրդը, որ մեծաւ մասամբ դուրսերը աշխատող են, բնաւ ապահովութիւն չունին այս թափառական ցեղերուն երեսէն դուրս ելլելու կամ չրջակայ գիւղերը առևտրով ղբաղելու, քանի քանիները կողոպտուեցան ինչքերնին և ձիերնին կծրուանելով, քանիք ալ խաղաղ և աշխատասէր անձանց կեանքը մահացուցին թողլով կինն այրի ու զաւակներն որբ։

Այս տանգնապալից ժամուն ահա վերին օրհնեալ տեսչութիւնը հաճեցաւ երկնից առատ անձրևներովը պղղաբերել երկիրը առատ հունձքեր խոստանալով յառաջիկային հողագործ մասին։ Ներամի խոզակներն ալ կիսով չափ յաջողած են թէև հազիւ օրական 10-15 դահեկան կարժէ, ասով կը յուսացուէը որ չափով մը կը բարեփոխի երկիրը և այս բերքերէն կրնար ժողովուրդը տևական օգուտ վայելել, եթէ բարեկարգութիւնն և ապահովութիւն ալ հաստատուէր։ Բայց չի գիտեմք թէ ինչ օգուտ կրնայ քաղել ժողովուրդ մը, քանի որ անիշխանութիւնը կը տիրէ և դատ ձեավ ապահովութիւն չկայ և չն կրնար ինքզինքին պաշտպանել այս վայրագ չրջիկներուն դէմ։ Այս տապ նպաստները բառնալու համար գիւղիս յառաջիկայք մեծ աշխատութիւններ ունեցան օգնութիւններ գտնելու համար և ուրախ ենք ըսելու որ ասմիջոցաւ մասամբ մը մեղմացաւ ժողովրդեանս կրած տառապանքը։ Ուստի հրապարակային չնորհակալութիւն յայտնել կը պարտինք ամենայն նուիրատու անոնց, որք իրենց օգնութիւնները փութացին ի չիք դնել սովելոց կեդրոնական մասնախմբին ի Պօլիս թէ գիւղիս Լուս, և Ա.Ետ, խնամակալ վարչութեանց և թէ պատուելի միսիոնարաց ձեռքով գիւղիս աղքատաց։

Մեծ չնորհակալեաց և երախտագիտութեան արժանի է Ամենապատիւ Ս. Պատրիարք Հօր և սովելոց կեդրոնական մասնախմբին ջանքն ու աշխատութիւնը որ համային Հայոց սովեալները կերակրելու ամենադժուար բայց գովելի պաշտօնն ունին որք ամեն անձնուիրութեամբ իրենց հանգստութիւնը ու իրենց չահերը զոհեցին յօգուտ Հայրենեաց, և ինչպէս որ շատ տեղեր նպաստ խրկելով հաղարաւոր մարդկանց կեանքը փրկեցին, նոյնպէս գիւղիս աղքատաց համար ալ 50 պարկ ալիւր խրկելու մեծ չնորհն ըրին որպէս զի առանց կրօնի խտրութեան աղքատաց բաշխուի։

Գիւղիս Լուս. Թաղ. խորհրդոյ ջանքն ալ գովելի եր որ ետ չի կեցաւ հանգանակութիւններ ընելէ, որկէց գոյացած արդիւնքը ինչպէս նաև մասնախմբին խրկած ալիւրը առանց կրօնի խտրութեան համեմատական հաշուով յանձնեցին Ա.Ետ. ժողովուրդին մատակարար վարչութեան։ Նոյնպէս չնորհակալ պարտիմը ըլլալ գիւղիս Հայրենասէր Աղքատաց ընկերութեան որք ի նպաստ գիւղիս աղքատաց թատերական ներկայացում մը տալով եղած դրամարին մէկ հինգերորդ մասն յանձնեցին Ա.Ետ. ժողովրդեան։ Յիշելու արժանի է նաև մեր խորհրդականաց և պատուելի միսիոնարաց ջանքն այն մասին որ իրենց աղքատները հոգալու համար թէ ասա և թէ այլոց աշխատեցան օգնութիւններ հաւաքելու համար։ Ուրախ ենք ըսելու որ ժողովուրդը մխիթարական վիճակ մը ունեցաւ, անօթութեան դէմ հաց և պարկերով ալիւր, հիւանդութեան դէմ չիչերով դեղ և յորտին ու ձմրան դէմ, հագուստ և ածուխ բաշխուելով կարօտելոց։

Բայց որչափ պիտի ըլլայինք և հրաչակէինք իբր զուտ բարեսիրական գործ, եթէ Ա.ետարանի պահանջման և մարդկային աղնուացեալ վիճակին վայել եղած կերպով վարուինք հետևելով բարի Սամարացւոյն օրինակին որ աւազակներու ձեռք ինկող օտարական ճամբորդին այնչափ հոգատար որ դեղ և գարման տանելով անոր վիրաց յանձնեց զայն պանդոկապետին։ Այժմ ուրիշ խօսք չունինք ընելու. միայն աս կ՚սեմք բոլոր բարեսիրաց ու նուիրատուաց որ շարունակեն իրենց բարի ընթացքը նման պանդոկապետին, թող գիտնան որ միշտ բարի Սամարացւոյն խոստումնը իրենց կողմը ունին որ պատուիրեց ըսելով թէ «դարման տար դմա, և զոր ինչ ծախեսցես ի դա ի մուտանդամ դալստեան իմում հատուցից քեզ»։

Աստ դիտել կուտամ մեր եղբարց թէ իրենք կը դանդաղին միսիոնարին գէմ ըսելով թէ Քրիստոնէական եղբայրութեան չի վայլեր որ իր ձեռքը հասած օգնութիւնները իր ուղածին պէս մատակարարէ, քանի որ յատուկ հոգաբարձութիւն մը կայ ասբաններն նայող չատերն որչափ ցաւեցան մեղի հետ երբ եօթին զաւակաց տէր աղքատ կնոջ մը չէր ուզած պատառ մը հաց տալ միսիոնարուհին, առարկելով թէ նա ժողովարան չի դար, երբ խեղճ կինը իր կիսամերկ և բոլոտն ըլլալը կ՚յայտնէ։

«Ո՛հ, կրսէ անտարբերութեամբ. ուրեմն դուն յառաջադէմ մէկ մը ըլլալու չես»։ Ինչ կրնանք աւելի սպասել պատուելի միսիոնարներէն, որ ոչ մեր աղգայնութեան կսալը ունին, ոչ մեր դգացումները կը կրեն, և ոչ մեր վիճակին փորձառական գիտութիւն ունին, տրուած օգնութիւնը յօգուտ իւրեանց պիտի ծառայէ. քանի որ չահամոզ և միամիտ մարդիկ այն նպաստներէն օգուտ քաղել ուզելով չատ անգամ ժողովրդային չահուց հակառակ գործելու տկարութիւնը կունենան։

Ամեն տեսակ գործ, որ ժողովրդին կը վերաբերի, պէտք է տեղական ժողովներու ձեռքով ըլլայ, բնիկ գործողութիւնները պէտք է զօրանան, որպէս զի պատուելի միսիոնարաց և ժողովրդեան մէջ չաճախ պատահած դժուարութիւնը պակսի, այս է մեր փափաքը և աս կը պահանջէ օրինաւորութիւնը, եթէ մենք ալ այս տեսակ դանգատանաց առիթ տալ չենք ուզեր, պէտք է օրինաւորութիւնը յարգենք և այնպիսի վարմունք մը ունենանք որ այլոց այնպէս կարծել չտանք որպէս թէ ժողովարան երթալու կամ դայողնեբուն միայն հայ կը տրուի։

Հոս աւերջդ չեմ համարիր թէ կար ժամանակ մը ուր Պատրիարքը կը պատուիրէր հայ և չուր չտալ բողոքականաց և կարգելոյր որ և է ազգային և բարեկամական չարաբերութիւն անոնց հետ։ Այս տեսակ հալածանաց դէպքերն որ ժամանակին մոլութիւնը և տգիտութիւնը յարոյց, պատճառ եղաւ զմեզ բաժնել Ազգային միութենէն. բայց հիմայ ալ այն հարկեցուցիչ պարագաները անցած են։ Երբ Մատթէոս Պատրիարքն ատեն հարկադրուեցանք զատուիլ ազգային միութենէն, այժմ հարկ է որ աշխատինք Ազգային—քաղաքական միութիւն մը հաստատել Ամենապատիւ Ներսէս Պատրիարքի օրով, որ անխտիր կաշխատի ամեն կարգի ազգայնոց օգտին և յառաջադիմութեանը և կը յորդորէ սիրով և խաղաղութեամբ ապրիլ ընդ միմեանս։ Մենք խոնարհաբար կը խնդրեմք վսեմապատիւ Ազգապետ էֆէնտիէն, որ աւելի ան միացման համար աշխատի, քանզի ինչպէս կը կարծեմք գիտնալ, ժողովուրդին ողջամիտ մասին գաղափարն ալ այս է։

Մենք կըսենք նաև թէ եթէ տասը տարիէ ի վեր Սահմանադրութիւն մը պատրաստելու համար տուած աշխատութիւնը ազգովին միացման և անոր պայմաններուն տուած ըլլար, աւելի օգտակար և մեծ հայրենասիրի գործ մը կատարած պիտի ըլլար։ Ճիշտ այս վերջին տողերը պատրաստած առենս Մասիսի 2650-51 (Թերթ) թիւը ձեռքս հասաւ որուն մէջ մեծ գոհունակով կարդացինք պատուելի Թովմաս Պօյաճեանին ընդհանրապէս դրուած նամակը, քանզի որչափ գինքը կը ճանչնանք, երբէք ոչիսի հակահայկական ոգի մը կրնար չէինք սպասեր, և եթէ պատմուած իրողութիւնները ստոյգ են, իրաւ մեծ ցաւ պիտի զգամք և ամեն կարդի ազգայնոց գայրոյթը իր վրայ պիտի հրաւիրէ։ Մենք առ այժմ աւելի խօսք ընել չեմք ուղեր, միայն կը յիշեցնեմք վսեմապատիւ Ազգապետ էֆէնտիին և պատուելի Պօյաճեանի և ուրիշ առտիճանաւոր անձանց, հոչակաւոր քաղաքագիտի Պիզմարքի մէկ խօսքը թէ, «կառավարութեանց և պաշտօնի գլուխ գտնուող անձինք պէտք է որ միայն իրենց երկրին օգուտը մըտածելով ծառայեն, ապա թէ ոչ օտարներու կողմէ գալիք չնորհուածներու համեմատ սկզբանց սահման չի կրնար գծուիլ. մեր քաղաքականութիւնը միայն մեր շահուց յատուկ ըլլալով մեզ ինչ տալ կրնի, մեր քաղաքականութենէն չենք կրնար զատուիլ»։

Մ. Մ. Ս.

21 Յունիս 1880
Ի Պարտիզակ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՏԻԱԶԱՐԴ

ՀՈՉԱԿԱՒՈՐ ՈՃԻՐՔ

ՊՐԻՆՎԻԼԻԷ ՄԱՐՔԻԶՈՒԷԻ

ՀԵՂԻՆԱԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՏԻՒՄԱ

Թարգմանիչ Մ. Յ. Մելիքեան

Հրատարակիչ Ս. Ղ. Պարթիզպանեան

Սոյն հետաքրքրական պատմութիւնը որ ընտիր պատկերներով ճոխացեալ է, Հայրենիքի խմբագիր Մ. Յ. Մելիքեան էֆէնտիի թարգմանութեամբ ի լոյս ընծայեալ ըլլալով, կը ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով ի գին 7 դրուշ։

Իսկ հեղինակատէրն է Եէնի-Ջամի Ջիլինկիրլէր ճատէսի Ս. Ղուկասեան գրատունը, ուր կը ծախուի նաեւ «Արուեստ երկայնակեցութեան» անուն օգտակար գիրքը ի գին 10 դրուշ։

ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզի լրագիրները կը գրեն թէ Հելլենական կառավարութեան խընդրանաց վրայ դպղիացի սպաներ Աթենք պիտի դրկուին Թօմասին զօրավարին հրամանատարութեան ներքև։

— Հելլենական կառավարութիւնը երկու յայտագիր դրկեր է Թագաւորին, որոց մին բանակը պատերազմական վիճակի մէջ դնել և միւսը խորհրդարանը գումարել կը խընդրէ։

— Անգղիական զրահաւորներ Քօրֆու կըսպասուին։ Իտալական քանի մը նաւեր ալ Յունիական ծով պիտի դրկուին։

— Նախարարաց ժողովը Հելլենական խնդրոյն զբաղելով, այս մասին խել մը ծրագիր քննութեան առներ և Միւզիւրիւս փաշայի ծրագրին մէկ մասն ընդուներ է, որոյ իմաստն է թէ Ք Դուռը Պերլինի գաշնադրութիւնը միշտ յարգած է և անոր տրամադրութիւնքը գործադրելու համար իւր կողմանէ չանք չէ

խնայել երբեք. ինչպես որ իրմէ կախեալ բոլոր տրամադրութիւններըը ի դործ դրեր է հակառակ տէրութեանց կողմանէ ցուցուած յապաղման որ Տաճկաստանի չահուց ջնասած է։ Ցետոյ Բ. Դուռը Հելլենական խնդրոյ մասին տրուած ծանուցագիրը քննելով դիտել կուտայ թէ Պէրլինի դաշնադրութիւնը բաղձանք մը վերընծայած է տէրութեանց և ոչ բացարձակ հրաման, հետևաբար Չկրդ յօդուածը տէրութեանց երբէք արտօնութիւն չը տար խնդիրը վճռելու, այլ պարզապես միջնորդութիւն մ՚ընել կը տրամադրէ։

Ուստի Բ Դուռը իրաւամբ կը զարմանայ նկատելով որ տէրութիւնք հակառակ դաշնագրին այնպիսի երկիրներ բաշխած են Յունաստանի որք Պէրլինի ատենադրութեան սահմանէն չատ անդին անցած են։

Յունաստանի տրուած գաւառաց մէջ ռազմագիտական երեք կէտ կը գտնուին որք Սուլթանին եւրոպական գաւառաց պահպանութեան համար մեծ կարևորութիւն ունին։ Ասոնք կէտերն են Լարիսա, Եանինա և Մէձօվօ որ Մակեդոնիոյ բանալին կը կազմեն։

Բ. Դուռը երբէք չը հաւանիր այս երեք տեղերը Յունաստանի յանձնելով Օսմ. կայսրութիւնը միշտ սպառնալից վիճակի մէջ պահելու։

Ծանուցագրին միացեալ մասը տակաւին քննութեան չէ առնուած։

Կերևի թէ Բ. Դուռը այս երեք կէտերուն տեղ ուրիշ գաւառներ տալու կը յօժարի առանց անոնց անուններն նշանակելու։

— Հիւանի—Մանսուրի քաղաքային բժիշկ տոքթէօր Անդրանիկ Էֆ. Քէշտէճեան որ իւր պաշտօնին վերաբերեալ կարևոր խնդիրներու համար մայրաքաղաքս եկած էր, յառաջիկայ շաբթու իւր պաշտօնատեղին կուղևորի։

— Թէրճէմանը Հադրգաթ կըսէ թէ Բ. Դուռը Սիրիոյ համար Միտհաթ փաշայի ներկայացուցած բարենորոգմանց ծրագիրը չէ ուզեր իսկ նկատողութեան առնուլ և որոշեր է հրաւիրել զմիտհաթ փաշա որ իւր սահմանէն անդին չանցնի։

Նախարարաց ժողովը ըստ յիշեալ թերթի վչտացեր է նկատելով որ Միտհատ փաշա իւր պաշտօնավարութեան օրէն ի վեր մայրաքաղաքէս տրուած հրամանաց կարևորութիւն իսկ տալ չէ ուզած։

— Վագըթ կըսէ թէ եւրոպայի մէջ կամաւորաց գունդ մը պիտի կազմուի Յունաստանի օգնութեան երթալու համար։

— Մէլանիկի կուսակալ Տէրվիշ փաշա այսօր իւր պաշտօնատեղին կուղևորի։

— Եանեաէն խայրէտտին փաշա մայրաքաղաքս եկած է և երկու օրէն վերստին Եանեա պիտի վերադառնայ։

— Կայսերական բանակի 6րդ. զօրաբաժնի նախկին հրամանատար Հիւսէին Ֆէյղի փաշա մանսաւոր պաշտօնով Սիբիա մեկնեցաւ։

— Դաղղիական կառավարութիւնը Օսմ. կայսրութեան փարոսներուն արտօնատէր Միշել փաշայի Պատուոյ Լեդէոնի աստիճանը շնորհեր է։

— Հասուն Գերապայծառը մայրաքաղաքս վերադարձաւ. սակայն քանի մ՚ամսէն վերստին Հռոմ պիտի երթայ կարդինալի տիտղոսն ընդունելու համար։

— Վեհ. Սուլթանը Պետական խորհրդական Եանքօ Էֆէնտիին և պետական խորհրդոյ առաջին քարտուղար Թէֆիք պէյին Մէճիտիէի երկրորդ կարգի պատուհանը չնորհեց։

— Շքոտրայէն Ստանտարի զարնուած հեռադիր մը կը ծանուցանէ թէ Գարատաղիք Ալպանիացւոց բերդերը ռմբակոծելէ ետրը Կօլօգօնիչի վրայ յարձակեր են, բայց ետ մղուեր են։ Ալպանիացիք 13 հոգի գերի բռներ, իսկ իրենք երեք հոգի կորնչուցեր են։ Կռիւ մը մնալուտ է։

— Ռուսական կառավարութիւնը Բումանիոյ յանդիմանութիւն ուղղեր է Ընչականները իւր երկրին մէջ հիւրընկալելուն համար և պահանջեր է որ երկրէն արտաքսուին։

— Այս առաւօտ Սուլէյմանիէի կողմը հրդեհ ծագելով քանի մը ժամ տևեց և բաւական թուով տուն եւ խանութ մոխիր դարձան։

— Նախարարաց ժողովը հինգշաբթի օր վերստին նիստ ընելով դեսպանախորհրդոյ որոշումները պարունակող համիմատ ծանուցագրին պատասխանը խմբագրելով զբաղեցաւ։

— Խրիսթաքի էֆէնտի Զօկրաֆօս փարիզի մէջ յունական եկեղեցւոյ մը չինութեան արտօնութիւնն ստացած ըլլալով Գաղղիական կառավարութեան կողմանէ, եկեղեցւոյ հիմնարկութիւնը մօտ օրէն պիտի սկսի։

— Պ. Վիլսըն և Պ. Պլինիեէր եգիպտոսէն իրենց երկիրը վերադարձեր են։

— Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարարը հարցման մը պատասխանելով ըսաւ թէ եւրոպական տէրութիւնք կատարելապէս համաձայնած լինելով, ինք (նախարարը) կը յուսայ թէ Տաճկաստան ընդհանուր հաւանութեամբ Դեսպանախորհրդոյ մէջ տրուած որոշումները պիտի ընդունի։

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Հինգշոց 22-23-24 տարիներուն.	173½
» 25 տար. առանց տամկաի	
» 25-26 տարիներուն . .	213²⁰
Վեցշոց	129²⁰
Մէթալիկ	213¼
Մէճիտիէ	107¹³
Գալմէ	1250
Գլինձ մեծ	570
» 5 փարանոց	245
Գօնսօլիտէ	10²⁶
Շըմէնտըֆէր	30⅜
Գարպօն թղթադրամ	857
Փօլ	90⁸⁸
Ֆրանսըզ	88²
Ինկիլիզ	110
Գըրմիճ	51½

Ա. Ր Ո Ւ Ե Ս Տ
ԵՐԿԱՅՆԱԿԵՑՈՒԹԵԱՆ
ԱՒՈՂՋ ԵՐԿԱՅՆ ՈՒ ԵՐԶԱՆԻԿ
ԱՊՐԵԼՈՒ ՈՒՍՈՒՄԸ
Շարադրեց Անդրեաս Փոփովիչ
Մոսկվայէն հայագէտ բժիշկ
Հրատարակիչ Ս. Գ. Պարտիզպանեան
Հանդուցեալ Անդրէաս Փոփովիչ նշանաւոր հայագէտ բժիշկին սոյն ընտիր երկասիրութիւնը որոյ առաջին տպագրութիւնը 30 տարի առաջ ի լոյս ընծայեալ է, բոլորովին սպառելով եւ նոյնին օգտակարութիւնը ամեն կարգի անձերէ ճանչցուած լինելով, այս երկրորդ անգամ տպագրեցաւ։
Կեդրոնատեղին է Եէնի ճամի Ղուկասեան գրատունը. կը ծախուի նաեւ բոլոր գրավաճառաց քով ի գին 10 ղրուշ։

ԹՈՒՓԷՔՉԻԱՆ
Նախապատրաստական առաջին տարւոյ համար. աշխատասիրեաց Ց. Գ. Փաթգաշեան։ Նշանաւոր մանկավարժ Պ. Բաթօզի բազմաթիւ խնդիրներովը ճոխացեալ գաստիրք ժ՚է. գին 100 փարա։

ՊՈՒՊԵՐՊԱՂԱՐԴ ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՊՄՈՒԹԻՒՆ
Նախապատրաստական առաջին տարւոյ համար. Թարգմանեց Գ. Ա. Մալաթեան։ Գին 3 ղուրուշ։
Այն եւ վերոյիշեալ երկու դասագրեանք կը ծախուին գլխաւորապէս Ս. Ղուկասեան դրատունը. Եէնի-ճամի Զիւինկիրէր ճատեաի թիւ 2։ Կը գտնուի նաեւ միւս հայ գրավաճառաց քով։

ՊԱՏԱՐԱԳ
Վէֆ այինի ու ատէթլէրի Գայսերիյէ սէվիրիկոպոսու վէքիլի Պօղոս վ. Իմմանուէլեան թէֆլիքի
Կը ծախուի ի գին 10 ղրուշ Մահմուտ փաշա Պալթաճը խան թիւ 15 Պօյաճեան կարապետի խանութը։

Ա Զ Դ
Նորայրի Գաղղիերէն-Հայերէն բառարանին տպագրութիւնն սկսած է. առաջին և տասներորդ թերթերն հրատարակեցան։ Ասոնց այժմ կանոնաւոր կերպով չարաթը մէկ թերթ պիտի ելնէ. իւրաքանչիւր թերթի գինն է 60 փարա արծաթ։ Գլխաւոր մթերանոցն է Ֆրէնկեան գրավաճառանոցը, Ուղուն չարչը, թիւ 362. կը գտնուի նաև ամէն հայ գրավաճառաց քով, Սրչակ էֆէնտիի Թըղթավաճառանոցը ի Գալաթիա, և վայոի քով ի մեծ փողոցն Բերայի։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՋՈՋԵՐ
Բ.
Գրեաց Ց. Ց. Պարոնեան
Ստեփան Փափազեան. — Խաչատուր Մխաքեան. — Սուքիաս Գալանճեան. — Վահան Պարտիզակցի. — Գրիգոր Արծրունի. — Գրիգոր Էնֆիէճեան. — Պօղոս Պօյունէյրիեան. — Համբարձում Իրէնքեան. — Յովհաննէս Միւհէնտիսեան։
Կեդրոնատեղին է Ս. Ղուկասեան գրատունը։ Կը ծախուի նաեւ բոլոր գրավաճառաց քով ի գին կէս մէճիտ։

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐՆՈՒԹԻՒՆ
Ուղղութիւնք ընթերցուածոց, Մատենագրութեանց նախնեաց և նշանակութեան բառից
ԳՐԵԱՑ
Նոյայ Ն. Բէռլընդցի
Կը գտնուի ամէն հայ գրավաճառաց քով, Ց. Սրչակ էֆէնտիի խանութը ի Գալաթիա, և վայս գերմանացւոյն գրավաճառանոցը ի մեծ փողոցն Բերայի։ Գին 12 դահեկան արծաթ։

ԱՌՋԵՒՆ ԲԱՌԱՐԱՆ
Պարսկան, աշխարհաբերէն և թէյեաբանական յարաբեր անուանց
Ցաւելեալ հայկական յատուկ անուանք աշխատասիրեաց Ն. Ճիվանեան.
Կը ծախուի ի գին 10 ֆրանք։

ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ
Նոր դրութեամբ տեսական եւ գործնական
Ի. Ս. Գարաեանէ.
Հայերէն բացատրութեամբ Գաղղիերէն նախնական ընթերցարանի կամ այբենարանի մը պէտքը վաղուց զգալի եղած էր։ Այս անգամ սոյն պակասը լրացուց Ս. Գարաեան է ֆէնտի Հայ մանկտւոյն ընծայելով Գազ. Հայ. ընթերցարան մը 80 երեսէ բաղկացեալ։
Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով, գին 3 ղրչ. արծաթ։

ԵՐԿՈՒ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ
Ա. Թշուառութիւն և ֆօրթ
Բ. Գեղջկին և ֆեղբրուարփ
Ի ՌԷԹԷՈՍ Ց. ՊԼԵՊԷՐԵԱՆԷ
Կեդրոնատեղին է Կ. Պօլիս Եէնի-ճամի Զիւինկիրլէր ճատեսի թիւ 2, Ս. Ղուկասեան գրատունը, կը ծախուի նաև ուրիշ գրավաճառաց քով։
Գին 5 ղրչ. արծաթ։

ՏՈՒՐՔԵՐԷՆ
ՀԱՆՐԱՀԱՇԻՒՈՅ
Գործիս Լիւքսէմպուրգ Ձրագրչի հանգամ
Ցօրինեաց Պ. Ց. Թաֆուրեան
Նախկին աշակերտ կայսերական Լիւսէի և Համալսարանի, դասատու չափական և բնական գիտութեանց
Սոյն գիրքը կը պարունակէ հանրահաշուական գործողութիւններ, Ա. Բ. եւ Գ. աստիճանի հաւասարութեանց, նոյնպէս միասեռ հաւասարութեանց, մեծագոյնի եւ փոքրագոյնի, յառաջատութեանց եւ նշանակաց վրայ բնորոշ տեղեկութիւններ եւ իւրաքանչիւր դասուց վերայ վարժութիւններ։ Գալով առաջարկութեանց, զանոնք բազմատեսակ բնելու եւ հինգոտաներուն լուծումը դիւրացնելու խորհամք տարուած է։
Կեդրոնատեղին է Պօլիս Ց. Գալաֆեան գրատունը, նաեւ ուրիշ հայ գրավաճառաց եւ Բերա գրավաճառ Վէյսի գրատունը. գին մէկ քառորդ օսմ. լիրա։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՍՄԱՅԼՍ
ԻՆՔՆՕԳՆՈՒԹԻՒՆ
կամ
ՆԿԱՐԱԳԻՐ ՎԱՐՄՈՒՆՔ
եւ
ՑԱՐԱՏԵՒՈՒԹԻՒՆ
Լուսաբաճեալ կենսագրութեամբք բարգմսնեց Ֆրանսերէնէ ծանօթութեամբք եւ յաւելուածովք
Ս. ԼՒՄԻՔՃԵԱՆ
Երէսուդ տէղ սրբուեր
Այս գրքին առաջին տպագրութիւնը չատոնց սպառած ըլլալով երկրորդ անգամ տպուած է սրբագրուած եւ փոքր ինչ յաւելեալ։ Գիրքը կը բաղկանայ 568 ութածալ երեսներէ եւ կազմուած է, գինն է 12 ղրուշ արծաթ. կը գտնուի ամեն գրավաճառաց քով. բայց կեդրոնատեղին է Եէնի-ճամի ճատէսի Ղուկասեան գրատունը։ Տասնէն աւելի օրինակներ առնողներուն % 10 զեղչ կըլլայ այդ տեղը։ Նոյն թարգմանչին Առողջապահութիւնն ալ կը գտնուի մի եւ նոյն գրավաճառաց քով։ Գին 5 ղրուշ արծաթ։ . . .

ՓԱՍՏԱԲԱՆ
Գործերէն Լիճենպէ Մելիթեան
Իւր գրասենեակը փոխադրած է Գաղէ Գաբու Բասիւ-փաշա խան թիւ 13 եւ 14 սենեակները, զոր կը ծանուցանէ ի դիտութիւն յաճախորդաց։

ՅԱՆԿ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆՑ
Ի Գահառս
Ակն. — Գեր. Գարեգին Ծ. վարդապետ
Աղէքսնդրի. — Մ. Մկրտիչ էֆ. Արթինեան
Ա. Գրիխոր. — Մ. Գարեգին էֆ. Շիշմանեան
Ամասիա. — Գեր. Մամբրէ վարդապետ
Անթիաս. — Մ. Մանասէ էֆ. Զննողեան
Անդրնապօլիս. — Մ. Ռուբէն էֆ. փափազեան
Ատաբազար. — Մ. Կարապետ էֆ. Թօփուզեան
Ատանա. — Գեր. Ստեփան վարդապետ
Արապկիր. — Մ. Յակոբ էֆ. Ձրրագեան
Բաղէշ. — Մ. Մեսրոպ էֆ. Գալբերունի
Գահիրէ. Մ. Մկրտիչ էֆ. Պալըզճեան
Դերջան. — Գեր. Իգնատիոս վարդապետ
Եղեսիա. — Յակոբ էֆ. Թաչճեան
Երզնկա. — Ց Արշարունի էֆ.
Զմիւռնիա. — Մ. Թագուոր էֆ. Ղազարեան
Իւնիա. — Մ. Թադէոս էֆ. Էօքսիւզեան
Խարբերդ. — Բարեն. Սմբ. ընկերութիւն
Կարին. — Մ. Ա. Գալբերունի էֆ.
Կեսարիա. — Մ. Սեդրակ էֆ. Գօչումեան
Կիւմիւշ Ղուրտպէէն — Տ. Ստեփաննոս քհնյ.
Հալէպ. — Մ. Կարապետ էֆ. Քէշիշեան
Մալաթիա. — Մ. Գ. Վահունի էֆ.
Մարզուան. — Գեր. Սահակ վարդապետ
Մալաթիա.—Մ. Սրապիոն էֆ. Մարգարեան
Մաղնիսա.— Մ. Յովհ. էֆ. Խանչէթեան
Մարաչ. —Մ. Յարութիւն էֆ. Մուրատեան
Մուշ. — Մ. Վահան էֆ. Մամիկոնեան
Նիկոմիդիա. — Մ. Խոսրով էֆ. Նալկիճեան
Շ. Գարահիսար. — Գեր. Մովսէս վարդապետ
Պալըքէսիր. — Գեր. Տ. Ադամ քահանայ
Պասրա. — Գեր. Մաղաքիա Ծ. վրդպետ
Պաղտատ. — Մ. Մխիթար էֆ. Սրվաճեան
Պլիճիկ. — Գեր. Տ. Ղեւոնդ Ծ. վարդապետ
Պրուսա. — Գեր. Տ. Արիստակես վրդպետ
Ռոսթօփօ. — Մ. Կրպետ էֆ. Մէհտէրեան
Ռուսճուգ. — Մ. Սարգիս էֆ. Մատաթօվ
Սեբաստիա.— Մ. Նազրէթ էֆ. Սիմաթօլեան
Վան. — Մ. Մկրտիչ էֆ. Շաղօեան
Տրապիզօն. — Մ. Մարգար էֆ. Քէչքիքեան
Տիգրնկերտ. —Մ. Գաբրիէլ էֆ. Լուսբրեան
Քէմախ.—Մ.Յարդիս էֆ. Կէօզիւպէօյիւքեն
Քեօթահիա. — Գեր. Տ. Գէորգ Ծ. վրդպետ
Քիլիս. — Մ. Կարապետ էֆ. Թովմասեան

ՏԷՐ-ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. Ց ՄԵԼԻՔԵԱՆ
ՏՊԱՒՈՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆ ԵԱՆ ԵԻ ԸՆԿ.
Բիզա փաշա խան թիւ 3